

Značaj Jadrana u Ostrogotskom ratu

Filip Baričević

Planirajući i izvodeći vojno-pomorske ekspedicije, Bizantinci su znali kako iskoristiti vojno-tehnološku premoć koji su stekli na moru u vrijeme talasokracije u epohi 6. i 7. stoljeća. To se posebice odrazilo na njihovo političko i vojno djelovanje na istočnoj i zapadnoj obali Jadrana te sveukupnu pobjedu u Ostrogotskom ratu. Za razliku od sjeverne Afrike i Sicilije, koje su bile korisne kao baze za opskrbu bizantskih linija i prijevoz svježih trupa u vrijeme borbi u južnoj Italiji ili Tirenskom moru, s istočne obale Jadrana i preko Jadranskog mora mogli su lako doseći bilo koju točku na zapadnoj obali Jadrana. Zahvaljujući talasokraciji Romeji uspijevaju zadržati enklave na istočnoj obali Jadrana.

«Rimska državnost, grčka kultura i kršćanska vjera glavni su faktori razvoja ranobizantske države. Oduzme li se neki od ta tri elementa, gubi se njegov život i svrha egzistencije. Sinteza helenističke kulture i kršćanske religije omogućila je nastanak tvorine što ju nazivamo Bizantskim Carstvom¹».

Ta sinteza je omogućena povijesnom silnicom o premještanju težišta Rimskog Carstva na Istok, a uzrok tome bijaše kriza trećeg stoljeća koja je svoj konačni cilj i spas pronašla u pokrštenju grada na Bosporu, Bizantiuma². Ovdje treba naglasiti jednu vrlo važnu činjenicu, a to je da s pokrštavanjem Konstantinopola započinje tzv. bizantska era. To je historigrafski termin «izmišljen» u kasnijim vremenima da bi se označilo Istočno Rimsko Carstvo. Tzv. Bizantinci nikada se sami nisu tako nazivali već su se oduvijek smatrali Rimljanima, a njihovi carevi nasljednicima starorimskih cezara i careva. Do početka šestog stoljeća i Justinijanove vladavine, Bizant se nalazi u defanzivnoj situaciji - na istoku se vode borbe sa Sasanidima i Germanima sve do propasti Zapadnog Rimskog Carstva. Carstvo se regenerira nakon smrti Atila i velikih kriza te na samom kraju petog

---

¹ Ostrogorski, Georgije, *Povijest Bizanta*, Golden marketing - Tehnička knjiga, Zagreb, 2006., str. 13.

² Na istome mjestu.

stoljeća dolazi do ponovnog jačanja pod jakim carevima³, što daje temelje kasnijem ekspanzionizmu i ponovnoj uspostavi prirodnog prava rimskog cara u nekadašnjoj veličini *Imperia Romanuma*.

Nakon smrti Zenona 491., na vlast dolazi car Anastazije (491.-518.). U to vrijeme podunavske granice Carstva počinju uznemiravati prvi valovi slavenske i protobugarske invazije, a istovremeno su bila obnovljena i neprijateljstva na granicama sa sasanidskom Perzijom. Anastazijeva vladavina donijela je državi više važnih usavršenja u upravi i vođenju financijskih poslova. Osnovni cilj uprave bio je otkloniti zloporabe, ojačati privredni život i osigurati obilne prihode državne riznice. Umjesto *annone*⁴ uvedena je novčana daća, a uveden je *coemptio*⁵. Smanjene su takse na trgovačku i obrtničku djelatnost i ukinuto jamstvo kurijala za namirenje poreznih dužnosti. Umjesto toga formiran je poreznički aparat same središnje vlasti i ostvarena je stroga kontrola sveukupne djelatnosti činovništva⁶. Carev strogi fiskalizam imao je uspjeha pa se u državnoj blagajni u trenutku njegove smrti nakupilo golemo bogatstvo od 320 000 libri zlata⁷. Njegovim izborom za cara označava se kraj vladavine anti-bizantskih elemenata: najprije od strane Germana, a zatim od strane Izaurijaca, plemena s područja Male Azije. Nakon njegove smrti na prijestolje dolazi Justin I., a zapravo sve carske poslove obavlja Justinijan I. Naime, on je vodio carsku politiku već od 518. godine i izvršio je raskid s monofizitskom politikom prethodnih careva zbog kojih je bilo mnogo buna u toj epohi⁸.

Ostrogotski rat

Nakon Justinove smrti Justinijan počinje vladati sam (527.-565.) i u njegovoj epohi uzdiže se po posljednji put Rimsko Carstvo u svojoj punini, snazi i veličini starog klasičnog svijeta. Justinijan se okružuje sposobnim suradnicima - na položaj kvestora

---

³ Od vremena Zenona, Anastazija I. prema Justinu I. te finalno, k Justinijanu.

⁴ Zemljišni porez u naravi potječe još iz doba Rimskog Carstva, Lisičar, Petar, *Grci i Rimljani*, Školska knjiga, Zagreb, 1971., str. 445.

⁵ Obvezni otkup uroda na zemljoposjedima po niskim cijenama koje je određivala država, Lisičar, Petar, *Grci i Rimljani*, str. 445.

⁶ Brandt, Miroslav, *Srednjovjekovno doba povijesnog razvitka*, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1980., str. 78.

⁷ 104 755,20 kg ili 23 040 000 solida; Ostrogorski, Georgije, *Povijest Bizanta*, nav. dj., str. 38.

⁸ Isto, str. 40.

carskog dvora doveo je najvećeg pravника svoga doba, Trebonijana, a na mjesto prefekta pretorija doveo je Ivana Kapadokijskog, veoma sposobnog administratora i organizatora brojnih reformi u državnoj upravi. Imao je dvojicu nadarenih vojskovođa - Belizara i Narzesa, koji su uvelike pripomogli u vojnim pobjedama bizantskog oružja u budućim ratovima. No najjači carski adut bila je njegova žena Teodora koja mu je bila gotovo suvladarica.⁹ Dovevši najsposobnije ljude na vlast i ugušivši pobunu Nika¹⁰ u Carigradu 532., mogao se posvetiti vanjsko-političkoj borbi sa Sasanidima na istoku i borbi s novopridošlim plemenima na Dunavu. Nakon dugotrajnih borbi na Istoku sklopljen je mir s perzijskim kraljem Hozrojem I. Anurširvanom (531.-579.). Na Dunavu su plemena Slavena i Protobugara u vremenu prije Ostrogotskog rata neprestano ratovala s Bizantom, ali nakon sređivanja unutarnjih prilika inicijativa prelazi na stranu Bizanta te oni uspostavljaju *status quo* na Dunavu.

Uslijed dosad navedenih prilika i uz punu carsku blagajnu, Justinijan je mogao započeti s provedbom svoje ideje o «svjetskoj misiji» ponovne uspostave jednog i jedinog Rimskog Carstva. Izvanredan povod za rat s Vandalima bilo je zbacivanje Hilderika. Hilderik je bio vandalski prijestolonasljednik koji je živio u Carigradu i dobio rimski odgoj te je želio iz temelja izmijeniti proturimsku i protukatoličku politiku svojih prethodnika, ali je zavjerom zbačen od strane alano-vandalske aristokracije.¹¹ Godine 533. vojska od 18 000 ljudi pod Belizarovim zapovjedništvom krenula je u Afriku. Relativno brzo, nakon pobjeda kod Decima i Trikamara Romeji zauzimaju Kartagu i 534. Gelimer, vandalski kralj koji je postavljen na prijestolje umjesto Hilderika, odveden je kao zarobljenik u Carigrad¹².

Tim činom srušena je Alanovandalska država koja je trajala 95 godina¹³. Zbog velikih poreza koje je uvela carska administracija, ponovnog vezivanja kolona za zemlju prije vandalske okupacije te obnove pravnog statusa serva (robova), nastavile su se borbe s lokalnim pobunjenicima i starosjedilačkim plemenima. Kad je rat završen¹⁴ u vlasti

---

⁹ Brandt, Miroslav, *Srednjovjekovno doba*, nav. dj., str. 92.

¹⁰ Uzrok pobune bio je carski apsolutizam, ratni pothvati i veliki porezi koji su opterećivali stanovništvo. Belizar i Mundus, carski generali s germanskim četama doslovno su poklali 30 000 ustanika i tako slomili pobunu. Isto, str. 93.

¹¹ Isto, str. 94.

¹² Ostrogorski, Georgije, *Povijest Bizanta*, nav. dj., str. 41.

¹³ Od 439. godine kada su Alanovandali zauzeli Kartagu i uspostavili tzv. Vandalsko pomorsko carstvo.

¹⁴ U sj. Africi oko 540. g. prema Brandtu, str. 94., a prema Ostrogorskome 548. godine, str. 41.

Romeja ostalo je samo područje oko današnjeg Tunisa, a ostalo su zauzeli Berberi. Na taj način Bizant stječe prevlast na južnoj obali Sredozemlja te time dobiva odskočnu dasku za daljne operacije na Sredozemlju i u južnoj Italiji. Međutim, Justinijanu je trebao povod za rat s Ostrogotima, koji je uskoro i dobio.

U suvremenom izvoru «Excerpta Valesiana» opisana je vladavina ostrogotskog kralja Teoderika Amalca, kasnije prozvanim Velikim. Romeji su gotovo do kraja njegove vladavine imali dobar odnos s Ostrogotskim kraljevstvom. Međutim, prilike su se pogoršale pri kraju njegove vladavine, posebice kad su 524. godine ubijeni Rimljani Simah i Beocije. Zbog toga, a i zbog činjenice da su Ostrogoti bili arijanci¹⁵ raslo je nezadovoljstvo italiskog stanovništva prema ostrogotskoj vladavini, a Justinijan kao *Imperator Romanorum* nije mogao to dopustiti. Međutim, trebao mu je formalan povod za rat¹⁶. Dobio ga je vrlo skoro - kada je na prijestolje došao Teodat koji je ubio Amalsvintu te na taj način jako razgnjevio Italce i Gote. Justinijan je poslao svog izaslanika Petra preko kojeg je «obavijestio Gote da će zbog ovog podlog čina doći do rata između njega i Gota, ili da mu predaju cijelu Italiju bez borbe¹⁷». No, Justinijan nije odmah udario na središte ostrogotske države na Apeninskom poluotoku i na glavninu ostrogotskih snaga pod vodstvom Teodata. Car je najprije poslao vojskovođu Munda, stratega Ilirika, da ode u Dalmaciju i vrati Salonu koju su Ostrogoti zauzeli. Na putu za Salonu, u njenoj blizini, dočekali su ih Goti, međutim Romeji su pobijedili te zauzeli grad. Gotovo istovremeno Belizar napada Siciliju i njezino osvojenje okrunjuje zauzećem starog grčkog grada Sirakuze. Namjera Carstva bila je jasna: opkoliti Apeninski poluotok sa svih mogućih strana. Naime, osvajanjem Sicilije i Salone Romeji su dobili odlične strateške pozicije za napad na Apeninski poluotok s dviju strana¹⁸. Goti su bili priklješteni s juga i jugoistoka te s istoka kopnenim putem. Prema Prokopijevu izvješću Mund je koristio isključivo kopnene trupe, ali je Carstvo time steklo značajnu stratešku prednost na moru. Značaj istočne obale Jadrana bio je od presudne važnosti tijekom

---

¹⁵ Arijanstvo je kršćansko heretičko učenje, a etimološki taj nauk potječe od aleksandrijskog svećenika Arija (IV. st.) kojim naučava da u Isusovoj ličnosti ne postoje dvije naravi već samo jedna. To je nauka o nepriznavanju jednake razine Sina i Boga Oca u dogmi o sv. Trojstvu. Cambi, Nenad, *Antika*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2002., str. 367.

¹⁶ Goldstein, Ivo, *Funkcija Jadrana u ratu Bizantskog Carstva protiv Ostrogota 535-555. godine*, Zavod za hrvatsku povijest, Vol. 37., Zagreb, 2005., str. 24.

¹⁷ Isto, str. 24.

¹⁸ Isto, str. 25.

dvadesetogodišnjeg rata. Sjevernoafrička obala i Sicilija bile su Romejima od koristi samo u onim trenucima kada je borba bila prisutna na samom jugu «čizme» ili na obalama Tirenskog mora. S istočne obale Jadrana mogla se preko Jadrana doseći bilo koja točka na njenoj zapadnoj obali. To je posebice bilo važno kada se borbe primiču bliže rijeci Po, glavnom gradu Ravenni i sjeveru Italije. Te su se točke mogle teško doseći s obala Tirenskog mora¹⁹. Jednu vrlo važnu komponentu također ističe Prokopije, a to je udaljenost i brzina prijelaza. Prema Prokopiju, od Epidamnosa²⁰ do Rima kopnenim putem duž istočne obale Jadrana vojska je pješaćila četrdeset dana, a pomorskim putem, ako je povoljnoga vjetra kroz Mesinski tjesnac, moglo se stići za pet dana²¹. Trgovački brodovi su plovili sigurnijim putevima, zastajući i trgujući po primorskim naseljima, dok su ratni brodovi birali najkraće i najbrže putove. Detaljnijih opisa o borbama na istočnojadranskoj obali i nema jer Prokopije ne vrednuje podjednako osvajanje Sicilije i zauzeće Salone i njezine okolice. Naime Belizar tamo nije ratovao. Važnost istočnojadranske obale ponovno će se početi spominjati u *De bello gothico* u trenutku druge romejske protuofanzive ranih pedesetih godina šestoga stoljeća kada Belizar i njegovi podložni vojskovođe odlaze tim putem za Italiju. Bilo kako bilo, Prokopijeva subjektivnost nije presudna u određivanju značaja Jadrana u ovom ratu.

U to vrijeme bez obzira na činjenicu da su Ostrogoti praktički prepustili Siciliju Belizaru bez borbe, nisu mogli prepustiti i Dalmaciju. Uskoro je poslana velika vojska pod vodstvom Asinarija, Gripe i drugih. Pretpostavka je da je poslana velika kopnena ekspedicija što eminentno ukazuje na činjenicu o romejskoj talasokraciji već u to vrijeme na Jadranu, a ako ne talasokraciji, barem značajnijem ugrožavanju ostrogotskih transjadranskih komunikacija²². Uskoro dolazi do sraza romejske izvidnice i ostrogotske vojske i poraza same izvidnice. Nedugo zatim dolazi i do samog sukoba dviju vojski. Sama bitka bila je neodlučena, romejski vojskovođa Mund je poginuo, a u Salonu nije ušla nijedna vojska. Čini se da su Ostrogoti zadržali neka uporišta u blizini Salone - autor smatra da se radilo o gradu Klisu koji dominira salonitanskim agerom i kontrolira

---

¹⁹ Isto, str. 25.

²⁰ Danas Drač u Albaniji.

²¹ Procopius of Caesarea, V, *The Gothic War*, (BG) (books VII. 36-VIII), Loeb Classical Library, London 1978, Procopius, VIII, 18, 4.

²² Goldstein, Ivo, *Funkcija Jadrana*, nav. dj., str. 26.

komunikacije u neposrednom zaleđu²³. Romeji su se vjerojatno povukli prema istoku. Uskoro Justinijan, čuvši što se dogodilo u Iliriku, naređuje Konstanciju da skupi vojsku i napadne Salonu na svaki mogući način, a istovremeno naređuje Belizaru da sa svom silom uđe u Italiju. Konstancije skuplja vojsku kod Epidamna te se s mornaricom usidruje u Epidaurusu (današnji Cavtat), a paralelno ih je pratila kopnena vojska. Krenuvši iz Epidaura, zadržao se na Lisini (Lesini), otoku koji se nalazi u zaljevu²⁴. U to vrijeme Bizant formira *limes maritimus*²⁵, upravo oformljen na temelju talasokracije koja je sve izraženija u to vrijeme. *Limes maritimus* počeo se izgrađivati u vrijeme četvrtog i petog stoljeća, a završen je u prvoj polovici šestog stoljeća, tj. u vrijeme Justinijana²⁶. Zahvaljujući brzini izvođenja same operacije i elementu iznenađenja, Konstancijan ulazi u Salonu, a Ostrogoti se povlače prema sjeverozapadu. Prvo u Skardonu²⁷, a zatim se povlače skroz do Ravenne te na taj način Goti gube posjed Dalmacije i Liburnije. Nakon toga borbe na istočnoj obali Jadrana gotovo da zamiru, osim sporadičnih prebjega i individualnih otpora.

U međuvremenu, značajne stvari događaju se na Apeninskom poluotoku. Na samom sjeveru, Goti se bore s Francima koji su trenutno saveznici Romeja, a s juga napreduje Belizar i prodire prema Napulju i Rimu, a ubrzo nakon toga zauzima Spoleto i Perugiu²⁸. U tom trenutku ostrogotski kralj Vitigis povlači gotovo nerazuman potez. Šalje veliku vojsku u Dalmaciju pod vodstvom Asinarija i Uligisala da ju ponovno povlaste. Shvatio je da ako izgubi u potpunosti Dalmaciju i Liburniju, još mu i s te strane prijete vrlo velika opasnost²⁹. Naredio je vojskovođama da u zemlji Saviji okupe vojsku sastavljenu od barbara. Asinarije je krenuo u Saviju, a Uligisal je došao kopnom u Liburniju³⁰. Gotovo istovremeno s njim stižu i ratni brodovi s ciljem opsade Salone s kopna i mora. Uligisalova prethodnica doživljava poraz u blizini Skardone te se povlači do grada Burnuma gdje iščekuje pojačanja sa sjevera - Asinarijevu vojsku. Kad su

---

²³ Isto, str. 26.

²⁴ Prokopije Jadransko more naziva Jonskim zaljevom, a što se tiče otoka Lisine, postoje razne interpretacije, ali autor smatra da se radi o antičkom Pharosu, danas Hvaru; Isto, str. 27.

²⁵ *Limes maritimus* je niz pomorskih utvrda na otocima od Carigrada pa sve do Ravenne, a kod nas od Bokokotorskog zaljeva do zapadnoistarske obale.

²⁶ Isto, str. 27.

²⁷ Danas Skradin.

²⁸ Isto, str. 28.

²⁹ Druga strana o kojoj govorim podrazumijeva Tirensko more.

³⁰ Isto, str. 28.

pojačanja stigla i dvije se vojske spojile, napali su Salonu. Konstancije je organizirao obranu koncentriravši svu raspoloživu vojnu silu. Uskoro je započela dugotrajna bitka, u kojoj su Ostrogoti napali grad s mora i s kopna. U samom tijeku bitke Romeji su napali ostrogotske brodove nanijevši im teške gubitke. Međutim Goti se nisu povukli već su i dalje napadali. Ishod bitke je odlučan u korist Romeja, a posljedice su bile te da su se Goti morali povući i makar privremeno odgoditi planove o osvajanju Dalmacije. Fronta se polako pomiče prema sjeveru antičkom cestom *via Flaminia*³¹ od Rima prema Jadranu. Napredujući tom rutom Romeji zauzimaju grad za gradom na zapadnoj obali Jadrana te tako i Ariminium (danas Rimini). U protuofenzivi Goti ga opsjedaju, ali ga ne uspijevaju zauzeti.

Naime, Romeji vrlo lako uspijevaju održavati uzmorski grad samo zbog činjenice da ga mogu braniti s vrlo malim kontingentom vojske jer ih paralelno opskrbljuje romejska mornarica te vrlo lako mogu zamijeniti umorne vojnike svježim kontingentima vojske. Poznat je citat iz Prokopijevog djela *De bello gothico* kada piše o opsadi Ariminiuma. Kaže bizantski zapovjednik: «Mi nikada nismo mogli očekivati da ćemo biti opsjednuti na priobalnom području jer Rimljani tako dominiraju morem...niti je itko mogao zamisliti da će nas carska vojska tako zanemarivati...³²» Grad je uskoro oslobođen opsade jer su jaki romejski odredi stigli morem.

To je vrlo važna činjenica u shvaćanju značaja Jadrana. Ostatak vojske je marširao uz obalu paralelno s brodovima kao logistika. Akcije romejske vojske i mornarice bile su veoma koncizno usklađene te se činilo, barem u tom trenutku, da je rat završen. Napredujući u tim cik-cak potezima, iz Dalmacije stižu Romeji pod vodstvom Vitalija te se vrlo promptno angažiraju u borbama oko rijeke³³, a druga vojska pod vodstvom Konstancijana na području carskog grada Ravenne. U to vrijeme afirmira se u potpunosti romejska talasokracija na Jadranu. To dokazuje činjenica da «barbari» nisu mogli ništa dopremiti iz Jonskog zaljeva jer je neprijatelj svuda kontrolirao more. Godine 540. izgledalo je da je rat završen. Goti su držali samo područje sjeverno od Poa, a ostrogotski kralj Vitigis je pao u romejsko zarobljeništvo te je odveden u Konstantinopolis gdje je skončao svoj život. Međutim, već 30-tih i 40-tih godina šestoga

---

³¹ Isto, str. 29.

³² Isto, str. 29.

³³ Vjerojatno Pad ili Po.

stoljeća osjeća se teška društvena i financijska kriza. Godine 540. Carstvo je zahvatila najstrašnija kuga kasnoantičke epohe. Osim toga, Carstvo je na istoku napala sasanidska Perzija te im preotela Laziku i Siriju s Antiohijom³⁴. U to isto vrijeme Ostrogoti izabiru za kralja Totilu te se vojna sreća počinje mijenjati u korist Ostrogota. Idućih godina 541., 542. i 543. Totila se na čelu vojske kreće u pohodu od Pavije na sjeveru do Napulja na jugu. U toj ofenzivi održale su se neke enklave na zapadnoj obali Jadrana. Ta protuofenziva u potpunosti je izbacila iz vida napad na područje Dalmacije. Upravo će iz tog pravca poteći nova bizantska ofenziva³⁵. Godine 544. Romeji pokreću prvu značajniju ofenzivu pod vodstvom Belizara i Vitalija. Novače vojnike po Iliriku, dolaze do Salone te namjeravaju iz nje nastaviti prema apeninskom bojištu. Belizar odlazi do Pule, zadržava se u svrhu novačenja vojske te odlazi na bojišnicu u okolici Ravenne. Uskoro se vraća u Epidamnos³⁶. Ostrogoti se nisu mogli koristiti Jadranom niti su mogli spriječiti Romeje da ga koriste, što je jedan od važnijih čimbenika u pobjedi Romeja u ovom ratu.

Međutim, 545. godine u opsadi Auksima³⁷ od strane Gota Romeji nisu uspjeli izdržati opsadu jer su Goti presreli opskrbu, pohvatali sve tovarne životinje i poubijali sve vojnike iz opskrbe³⁸. Usprkos tome što Romeji gotovo cijeli rat gospodare Jadranom, Ostrogoti su ipak uspjeli preuzeti inicijativu na vojno-komunikacijskom planu gotovo cjelokupnog Apeninskog poluotoka. Da ugrozi talasokraciju Romeja, Totila je 547. godine skupio vojsku kod Monte Gargana, ali bezuspješno. U isto vrijeme romejska flota iz Otranta krenula je prema Anconi. Godine 549. Totila šalje Indulfa s vojskom u Dalmaciju te on u pljačkaškom pohodu uništava mjesta Makarsku³⁹ i Laureate⁴⁰, a Klaudijan, zapovjednik vojske u Saloni, šalje dromone⁴¹ u napad na Ostrogote i uspijeva ih savladati.

---

³⁴ Brandt, Miroslav, *Srednjovjekovno doba*, nav. dj., str. 94.

³⁵ Isto, str. 30.

³⁶ Danas Drač u Albaniji.

³⁷ Gradić Osimo (Auximum), petnaestak km udaljen od jadranske obale u blizini Ancone.

³⁸ Isto, str. 31.

³⁹ Ne zna se sa sigurnošću gdje je taj lokalitet.

⁴⁰ Goldstein, Ivo, *Funkcija Jadrana*, nav. dj., str. 31., ali moguće je i da se radi o gradiću Loreto kod Ancone

⁴¹ Mali, brzi, okretni brodovi.

Po svršetku Indulfove ekspedicije u Dalmaciji, ostrogotski kralj Totila gotovo odmah vrši sličan prepad na Siciliju koja je strateški bila vrlo važna Romejima, samom Rimu i naravno, Italiji. Prije samog napada na Siciliju, garnizon u Reggio Calabriji predaje se Ostrogotima. Nakon osvajanja te strateške točke na samom jugu Italije, Totila je napao Siciliju. Nakon temeljite pljačke otoka, na vijest o dolasku romejske flote, Totila povlači svoje trupe.⁴² Početkom 50-ih godina šestoga stoljeća obje strane su u potpunosti bile iscrpljene, prijevoz Jadranom teže se odvijao, a vojska je prezimila u Saloni zbog nedostatka brodovlja i lošeg vremena. Godine 551. pod vlašću Romeja na zapadnoj obali Jadrana ostale su samo Ancona i Ravenna. U pomoć Anconi stiže romejska flota od 38 brodova koja se usidрила ispred mjesta Senegalije⁴³. Saznavši za to Ostrogoti su odlučili krenuti u napad ukrcavši iskusne Gote na 47 ratnih brodova. Ubrzo se razvila bitka koja je dokazala premoć bizantskog pomorskog ratovanja i označila početak kraja ostrogotske dominacije na Apeninskom poluotoku. Naime romejski brodovi su bili potpuno usklađeni u nadiranju, dok su ostrogotski brodovi bili izolirani pojedinačno ili ostavljeni u manjim skupinama te sustavno uništavani. Zbog svog neiskustva ostrogotski su se brodovi u određenim trenucima zabijali jedni u druge, što su Romeji u potpunosti iskoristili usmjerivši napade u tim pravcima. Ishod bitke: «kukavički bijeg Ostrogota». Jedanaest brodova je pobjeglo, a ostale su Romeji poubijali ili su stradali u brodolomu⁴⁴.

Godine 551. smijenjen je Belizar jer je imao minimum resursa te je doživio nekoliko poraza. Zamijenio ga je Narzes kojemu je bizantski dvor bio naklonjeniji. On je uspio uvjeriti Justinijana o veličini ostrogotske opasnosti. Dana su mu velika sredstva i neograničeno zapovjedništvo⁴⁵. Početkom 553. godine pod vodstvom Narzesa, isplovila je bizantska flota iz Salone prema području Venecija⁴⁶. Ne spominje se broj rimskih vojnika, ali se spominje 2500 Langobarda, 3000 Erula-konjanika, 400 Gepida, mnogo Huna i još nekoliko barbarskih vojskovođa sa svojim vojskama, te je sve njih romejska mornarica bez problema prebacila na drugu obalu Jadrana⁴⁷. Inicijativa se okrenula u korist Romeja, a napadi Ostrogota prema jugu Italije i otocima Sardiniji i Korzici

---

⁴² Isto, str. 32.

⁴³ Današnja Senigallia.

⁴⁴ Isto, str. 32.

⁴⁵ Brandt, Miroslav, *Srednjovjekovno doba*, nav. dj., str. 96.

⁴⁶ Goldstein, Ivo, *Funkcija Jadrana*, nav. dj., str. 33.

⁴⁷ Isto, str. 33.

završavali su bezuspješno. Zahvaljujući vojno-tehničkoj premoći i boljoj organizaciji svoje vojske, Narzes je nanio Ostrogotima težak poraz u tzv. Bitci galskih grobova (Busta Gallorum)⁴⁸. U borbi je poginulo otprilike 10 000 Ostrogota, a i sam Totila je umro od zadobivenih rana⁴⁹. Uskoro nakon toga samo sjever ostaje u vlasti Ostrogota, a na vlast dolazi Teja. Pod njegovim vodstvom Ostrogoti su prodrli sve do Neapolisa (današnjeg Napulja), ali su doživjeli novi težak poraz na Monti Lattari kod Vezuva. Nakon te bitke ostrogotska vlast je u potpunosti eliminirana s područja Italije. Tračak nade Ostrogotima pružili su Franci 553. godine kada su spustili preko Alpa sve do Kalabrije i Apulije, ali su ih Romeji porazili, te ih je većina izginula u tim krvavim borbama. Jedino su se održali pojedini kontingenti u utvrđenim lokalitetima. Godine 555. kapitulirala je njihova najveća grupacija u utvrdi Conza (lat. Compsa) u Campaniji, a 562. godine eliminirana su posljednja dva uporišta, Brescia i Verona. Godine 563. Romeji su istisnuli Franke s područja Veneta⁵⁰.

Literatura

Ostrogorski, Georgije, *Povijest Bizanta*, Golden marketing -Tehnička knjiga, Zagreb, 2006.

Brandt, Miroslav, *Srednjovjekovno doba povijesnog razvitka*, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1980.

Cambi, Nenad, *Antika*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2002.

Goldstein, Ivo, *Funkcija Jadrana u ratu Bizantskog Carstva protiv Ostrogota 535-555. godine*, Zavod za hrvatsku povijest, Vol. 37, Izvorni znanstveni rad, Zagreb 2005.

Procopius of Caesarea, V, The Gothic War, (BG) (books VII. 36-VIII), Loeb Classical Library, London 1978, Procopius, VIII

http://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Taginae

---

⁴⁸ Ili bitci kod Taginae, a to je današnji gradić Gualdo Tadino u Umbriji.

⁴⁹ Brandt, Miroslav, *Srednjovjekovno doba*, nav. dj., str. 96.

⁵⁰ Goldstein, Ivo, *Funkcija Jadrana*, nav. dj., str. 33.

**Filip Baričević: The Significance of the Adriatic Sea in the Ostrogothic War
(summary)**

The Byzantines knew how to use their military and technological dominance which they gained on the sea during the 6th and 7th century in planning and performing military expeditions. This was particularly useful for their political and military actions on the east and west Adriatic coast, and for the overall victory in the Ostrogothic War. The North Africa and Sicily were used as the main source for the supplying of Byzantine combat lines and the transport of fresh troops during the battles in the south Italy and the Tyrehenian Sea. At the same time, from the east coast and over the Adriatic Sea they could easily reach any point on its west coast. Owing to their dominance on the sea, the Byzantines managed to perserve their enclaves on the east Adriatic coast.

Filip Baričević: Die Rolle Adrias in dem Ostgotischen Krieg (Zusammenfassung)

Während die Byzaner militärisch-nautische Expeditionen planten und führten, wussten sie, wie sie ihre militärisch-technologische Übermacht, die sie in der Zeit der Herrschaft über dem Meer, im 6. und 7. Jahrhundert erworben haben, nutzen können. Das hat sich am meisten in der politischen und militärischen Wirkung an der östlichen und westlichen Adriaküste, sowie an den allgemeinen Sieg im Ostgotischen Krieg, gezeigt. Im Gegenteil zu Nord Afrika und Sizilien, die sich als nützlich zeigten als Grundlagen für die Versorgung der byzantischen Linien und den Transport neuer Truppen, während den Kämpfen in Süd Italien oder den Tyrannischen Meer, konnte von der östlichen Seite der Adriaküste und über dem adriatischen Meer jeder Punkt an der Küste gereicht werden. Dank der Herrschaft über dem Meer, konnten die Römer die Enklaven an der östlichen Adriaküste behalten.

Filip Baričević: L'importanza dell'Adriatico nella guerra degli Ostrogoti (riassunto)

Nella pianificazione e nella condotta delle spedizioni militari e marinare, i Bizantini hanno saputo usare la loro superiorità militare e tecnologica, raggiunta durante la talassocrazia del VI e VII secolo. La loro abilità traspare soprattutto nelle loro attività politiche e militari sulle coste occidentale e orientale dell'Adriatico e nella vittoria nella guerra contro gli Ostrogoti. A differenza dell' Africa settentrionale e della Sicilia, che erano utili come basi per il rifornimento e il trasporto delle truppe durante i combattimenti nell'Italia meridionale o nel mare Tirreno, dalla costa orientale adriatica e attraverso l'Adriatico potevano facilmente raggiungere tutti i punti della costa occidentale. Grazie alla talassocrazia i Bizantini hanno mantenuto il loro potere sulle città della costa orientale adriatica.